

სანდრო შანშიაშვილი

ოქტომბრის ფენი

ლ. შანშიაშვილი წამოა

მოკმედი პირნი:

დემურ ქეჩიბოვი
პეტრო გვოზდოკინი
ბორის მარკოვიჩი — რეველის უფროსი
ივან ვასილიჩი
კობტა ჭივოევი — ოსტატი-მუშა
გრიგოლ დევიძე
ქალიშვილი ასია
მოინტელიგენტო
ანდრო დოლიძე
გენერალი ლაიფინი
პოლკოვნიკი ლანოვი
ადიუტანტი
პარლამენტარი
გარისკაცები, წითელარმიელები, დარაჯები,
პარტიზანები

წითლების ბანაკი

გ რ ი გ თ ლ ი — (ფარდის წინ)

დღეს რასაც ნახავთ, რასაც მოისმენთ,
ეს არის მხოლოდ მცირე ნატეხი
იმ დიდი ამბის.
დიდი ოქტომბრის რევოლუციის.
რასაც გარდაქმნა ჩვენი ქვეყანა
და ჩაუქარა საძირკველი ახალ ცხოვრებას!
ჩვენ არ გპირდებით დიდი ოქტომბრის ფართოდ ასახვას!
წარმოიდგინეთ ზღვაში ერთი პატარა წვეთი,
დიდი ოქტომბრის ამბავთან კი — ჩვენი ამბავი!
და რაც შეეძლება, ეს მხოლოდ მისთვის,
რომ გავიხსენოთ ამ უპიწოდით
დიდი ლენინის მოძღვრებაზე აღზრდილი ვშირნი,
რომელთაც საქმეს თავი შესწირეს,
ჩვენ დაგვიტოვეს დიდი ხალასი
და მავალითი ვაყვაცობისა!
მამ ეს სადამო იყოს გმირების მოსაგონებლად!
და მათი ხსოვნის პატივსაცემად!
ახლა კი ვჩქარობ,
უფროდ შევხვდეთ ჩემს ამხანაგებს!
ასრინ თეთრებს მოუშწვედევით
ნაცნობ ქალაქში, აქვე, კავკაზში.
მეც იმ ქალიქში ოცი წელია ვარ მასწავლებლად!
დღეს კი ჩემს ძმებთან, ჩემს მიერ აღზრდილ მოწაფეებთან
და იმ მუშებთან, რომელთა ლენინის გვარდია ჰქვიათ,
ვიბრძვი, ვიბრძობლებთ უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე.
ჩემი სახელი დაიხსოვით: გრიგოლ დევიძე,
აბა, ახლა კი მოემზადებით!
აზადეთ ფარდა!

(წითლების შტაბის კრება. მაგიდას შემოსხდომიან ბორისი, მუშა გვოზდო-
კინი, კობტა ჭივოევი და მისი ქალიშვილი ასია; ორი-სამი გარისკა-

ცი კარებთან; აქვეა დემურ ტვირთბოვი — პარტიზანების მეთაური. ყოველი წევრი თავის ფიქრს მასცხვითა და თავმჯდომარე რევკომის ლაპარაკს თითქმის ყურადღებას არც კი აქცევდა.

ბორისი — დიასხი რკალში ვართ დღეს მომწყვდეულნი...
სხვა გზა არა გვაქვს, არც სამხრეთით, არც ჩრდილოეთით!
ჩვენს თავს დავეყრდნეთ და გავარდეთ...
ეს დაგვრჩენია...

გრიგოლი — (შემობის) ჰეი! ჰეი! გზა!

ყველანი — გრიგოლის ხმა!

უთუოდ რამე ეცოდინება!

გრიგოლი — გამარჯობათ! არ მომელოდით?

(ათვილოერებს.)

როგორ, ცხვირები ჩამოგდებიათ?

რომ არ შეგფერით?!
არც უფლება გაქვთ... თქვენ... ისეთ ხალხს... დიასხ, ისეთ

ხალხს,

რომლებსაც სკოლა ცალკულია ზოლშევიკების...

ბორის! შენ, დემურ!.. ო, ჩემო კოსტა! აკი ოსეთში

აპირებდი?

საქმე არც ისე ცუდად არის, მე თქვენ გარწმუნებთ...

მხოლოდ, იცით რა? გამოვძებნეთ ერთი ისეთი

სამუშალება, მხოლოდ ერთი სამუშალება,

რომ ოდნავ ხელი მოვინაცვლოთ და შევმდეგ...

ბორისი — შეზღვევ?

გრიგოლი — შემდეგ შენ უნდა თვითონ იფიქრო...

მეთაური ხარ...

და თუ ასეთი სამუშალება ვერ გამოვინახეთ,

ჩანს, არც ძალიან გაგვირეობია...

აი, მე! იცით, რა ხერხს მივმართე,

როცა შევატყვე ზაფანგში ვადავ, შუა გამგლეკდნენ.

ამ სისქე კაცმა შესაძრომად ხერხი ვერ ვნახე!

უცხად ვიყვირე: „ჩქარა, აქეთ! ჩქარა, წითლები!“

„დაჰკარით წითლებს!“

ვნახათ, თუთრები ჩემსკენ მოაბიან...

„აბა წითლები?“ — მეკითხებიან.

„თქვენ ხართ წითლები!“ — მე ვუბასუხებ.

ერთნა მათგანმა მხოლოდ კონდახი წამკრა კისერში

და მეც მოფუსვი...

ბორისი — ამხანაგები?

გრიგოლი — ამხანაგები პოსტზე დავტოვე...

ბორისი — მტერს ასე ებრძვი?

გრიგოლი — ჩვენ, ამხანაგო ბორის, ზუთნი ვიყავით,
ხოლო იმათ კი თვლა არა ჰქონდათ.

ფოჭვი: „სადაც არ სჯობს, ვაცლო სჯობს-მეთქი“

ბორისი — მაშ ჩვენც შემსივით მტერს გავმტყვით?

გრიგოლი — არა!

თუ ჩვენც ვაქნებით ნახევარზე თუნდაც ნაკლები,

ან თუ გვეტყება ოც-ოცი ტყვია, ან ცოტა ნეტო, —

მამინ მობრძანე...

ბორისი — და თუ არ გვექნა?

გრიგოლი — (შეღვა უცებრის) ეგ არ მოხდება!

სერგო დაგვებარდა... ორჯონიკიძე...

რაკი დაგვებარდა — კიდევ იქნება!

ის მოვა ჭარით... ეს მთაში არის და მთიდან მოვა...

ბორისი — გრიგოლი! არ იცი, ყველა გზები გადაჭრილი გვაქვს

და ჩვენ რკალში ვართ! რკალში... ხაფანგში...

იქნებ ცდილობდეს სერგო კიდევ, რომ მან ეს რკალი

გამოარღვიოს; მაგრამ გაძნელდა მისი გარღვევა.

გაძნელდა, რადგან თეთრებში ჯარი აქ მოაყარეს...

ჯარს ხელმძღვანელობს ლიდიანი, კარგად ცნობილი.

გესმის, გერეჩალ ლიდიანი!

გრიგოლი — ჰო, გესმის, მაგრამ...

არც დააყოვნებს სერგო არასდროს,

კლდეს გამოანგრეგს, წყალს გამოაპოვს

და მათნე ნოქა ეს შენ იცოდე!

ალბათ, ჯერ სხვაგან სხვა საქმე აქვს მნიშვნელოვანი

და უფრო მეტი, ვადრე ჩვენი კავკასის საქმე!

მოინტელიგენტი — გრიგოლი! შენც ბორის!

მეც მომიმინეთ!

ჩვენ მხოლოდ ერთი გზა დაგვრჩენია:

დარიალისკენ!

მუშა — დარიალისკენ!

დარიალისკენ არ შეიძლება...

ველაბარაკეთ საქართველოს დღევანდელ „მამებს“.

მენშევიკებთან ლაპარაკი არ შეიძლება!

მათ სამარცხვინო მოთხოვნები წარმოგვიდგინეს.

დარიალისკენ ვერ დავიხვეთ...

კოსტა — აბა, მაშ რა გქნათ?

მცირე რაზმებით, თუ აქ ვაგჩერდით,

მსხვერპლს კი გავიღებთ, მაგრამ ნაყოფს ჩვენ ვერ მოვიძიებთ!

დემურ — ამხანაგებო!

ჩვენ დავმარცხდებით, თუ გავიმარჯვებთ,

დაახ, ორივე შემთხვევაში ნაყოფს ნოვიმკით!

რა გვითხრა სერგომ ერთი თვის წინათ?

„თერთებს არ მისცეთ შესაძლებლობა,

რომ კავკავიდან ჯარა სხვა ფრონტზე გადაიყვანონ“.

ეს არის ჩვენი ამოცანა: აქ უნდა გავწყდეთ,

მტერს კი არ მივცეთ შესაძლებლობა,

რომ თვლი წარი მიამწვლოს დამარცხებულებს...

სადაც დღეს უკვე საბჭოები დაარსებულა,

ასე ზომავენ ჩვენს შთავარ შტაბში!

სადაც ლენინი თვითონ განაგებდა!..

ხოლო, როდესაც გაჭირდება უჩიღურესად,

სკვორცოვის ფრონტი გაეარღვიოთ, მთებს მივაშუროთ

და იქ შევხვდებით სწორედ სერგოსაც!

კოსტა — დემურ! ნებროლად ვაუკაცი ხარ, მაგრამ არ მომწონს

მტრის წინააღმდეგ როცა იჩენ ლომობიერებას.

დემურ — რა მტაშია მაგის თქმა აბლა?

კოსტა — გახალის სკვორცოვის ოფიცერი ჯარისკაცებით

ჩვენ შევიბყართ, შენ ისინი ათავისუფლებ.

ვინც შენ დაზოგე, დღეს ისინი ჩვენ მუარს გვაგლებენ!

დემურ — რაც მე იმ დროს მოვიმოქმედე,

უგ იყო ბრძოლის ერთი ხერხი... სხვა არაფერი!

კოსტა — შეცდომა იყო!

დემურ — მე ყველგან გეძებ მოკავშირეს და თანამებრძობელს!

კოსტა — შენი შეცდომის ნაყოფა დღეს ვიძიებთ...

ბორისი — რა მოხდა, კოსტა?

კოსტა — თვითონ გამოტყდეს!

ბორისი — რა მოხდა, დემურ?

დემურ — სკვორცოვის ჯარის ოფიცერი ჯარისკაცებით

ჩვენს ამხანაგებს მოემწყვდიათ, სურდათ აჩეხვა.

მე შევაჩერე.

კოსტა — რად შეაჩერე?

დემურ — რადგან კხედავდი,

ის ოფიცერი, მასთან ერთად ჯარისკაცები,

თოფს არ გვესროდნენ...

იმ ოფიცერმა მე ასე მითხრა:

„არ გვბრძვიოთ, თუმცა შედეგადლიან თავის დაცვაო“

როცა დავკითხე,

ის ოფიცერი აღმოჩნდა შვილი მასწავლებლისა,

თუთრების ჯარში იძულებით წამოყვანილი

მითხრა: სახელად ვანა მქვიან.

აქ შეძახიან იგან გრადორის!

და თუ ვიცოცხლე, ამ სიკეთისთვის

სამაგიეროს გადაგიხდით!

კოსტა — მეც მაგას ვამბობ!

სამაგიეროს, აი, ვინდია! ხაყოფსაც იმე!

დემურ — მე კი მვინია, თუ დღესაც ჯარში იმყოფებიან,

უთუოდ საქმეს აკეთებენ ჩვენს სასარგებლოდ.

პარტიზანი — (შემოსის) პორის მარკოვიჩ!

ბორისი — რა ამბავია?

პარტიზანი — სადარაჯოზე მოვიდა ვიღაც...

დაეძებს რეკომს. ჩვენ შევაჩერეთ,

არ გამოვუშვიოთ...

ის დაჟინებით მაინც მოითხოვს...

ბორისი — რა კაცი არის?

პარტიზანი — შუახნის კაცი!..

არც სახელს ამბობს, არც ვინაობას...

ბორისი — აქვს იარაღი?

პარტიზანი — არავითარი. უკვე გავჩხრიკეთ.

ბორისი — მოვიდეს! ვნახეთ!

(პარტიზანი გადის.)

იქნებ სერგოსგან ამბავი მოაქვს.

სხვა ვინ იქნება?

(შემოჰყავთ უცნობი.)

ბორისი — ვინ ხარ, უცნობო?

უცნობი — მავას ვერ გატყვი!

ბორისი — რისთვის მოსულხარ და რა საქმე გაქვს?

უცნობი — საქმე მაქვს, მაგრამ ერთთან ნაქვს საქმე.

ბორისი — ჩემთან?

უცნობი — არა!

ბორისი — გაცვს რამე ცნობა?..

უცნობი — მაქვს!

ბორისი — მაშ, აბა მითხარ!

უცნობი — გიციობ, რეჯომის შენ ხარ უფროსი
ბორის მარკოვიჩი... აი, ესეც: ავან ვაილიჩი.
მაგრამ ვერ ვეტყვი.
ბორისი — შენ სერგოს იცნობ? ან შეხვედრიხარ?
უცნობი — ძალიან კარგად!
ბორისი — შენ თუ ცნობა გაქვს, ეს გინდა უახრა?
უცნობი — დემურ ქეჩიბოვს...
ბორისი — დემურს!
აი, ეს არის დემურ ქეჩიბოვ...
უცნობი — ვიცნობ კომანდირს...
მე ვეტყვი მაგას, მხოლოდ დაგეტოვებ...
ბორისი — კარგი, დაგტოვებთ. (ავსვლისას) რაღაც საეჭვოა.
(ყველანი გადიან.)

უცნობი — დემურ! თრნი ვართ!
დემური — დიან! თრნი ვართ! რა გინდა? ვინ ხარ?
უცნობი — მე ცოტა დრო მაქვს,
ამ ცოტა დროში უნდა გაკეთდეს მრავალი საქმე.
მხოლოდ უნდა საიდუმლოდ მიყენს შორის დარჩეს
და არც აღელდე... თანახმა ხარ?
დემური — დიან, ვისმენ!
უცნობი — მაშ მომეც სიტყვა ვაჟკაცისა...
დემური — გეფიცები.
უცნობი — შენ იცი, ვინ ხარ? ან ვისი შვილი?
აი, გატყობ, უკვე აღელდი...
ვაჟკაცის სიტყვა შესრულე და მომისმინე.
დემური — ვიანენ...
უცნობი — ოცი წლის წინათ აჯანყება მოხდა გლეხობის.
ეს აჯანყება ბოლოს ჩაქრეს,
ხალხიც დასაჯეს ეგზეკუციით.
რაზმის ერთ-ერთი ოფიცერი — გვარი არ მახსოვს —
დასიძვევს ქეჩიბოვებში
და შენ შეილი ხარ იმ ოფიცრისა...
შეურაცხყოფად არ მიიღო!.. დიან, შეილი ხარ
კანონიერი, მხოლოდ შემდეგ მიტოვებულდი!
შენ აღუზრდიხარ ბიძას ბატურას...
ქეჩიბოვ; ეგონებ, ყაზანელი თათარი იყო,
აქ ვადმოსული ბაბაშენი.
აი, ხომ ხედავ, კარგად გაცნობ, მიიღა სიკეთე.
რომ ეს ასეა. დავიმტკიცებ... მაშ, აბა, მოხარა:

შენ, ოფიცრის შეილი, რა ვაკავშირებს,
რა გაქვს საერთო ბოლშევიკებთან,
რომ შეთურობ და რაზმებს აწყობ?...
დემური — მამა ვინ მყავდა, ეგ ნაკლებ ვიცი,
მაგრამ მე მყავდა აღმზრდელი ბიძა,
ხალხის ერთგული და ხალხს შესწირა
თავის სიცოცხლე.
ბავშვობიდანვე აღდუხჭირე ბევრი შინახავს
და დღეს ვასრულებ დავალებას მწრომელი ხალხის.
უცნობი — მე შეამაგლად მოგზავნილი ვარ!
აი, მერწმუნე.

(პარკს იხსნის.)

წადი თეთრებთან... იქ სახელი, დიდი პატივი...
მე გზას ვაგვიკვლევი... მე გზას ვიჩვენებ...
დემური — სახიზლარო! ჯამუშო! ნოსყიდულო...
ძაღლო...
უცნობი — ჩემად!..
დემური — მოკვდი!
(დემური რევოლვერს იმიშვლებს. ამ ყვირილზე ყველანი შემოცვივდებიან.
ბორის მარკოვიჩი და ჰრივოლი მივარდებიან უცნობს).
ბორისი და გრივოლი — ანდრო! ძეაო! საიდან? როგორ?
ბორისი — რა მოხდა? ანდრო, საიდან! როგორ?
რა ამბავია? (დემური გავრკვეველ მდგომარეობაშია... ანდრო მას ხელს
გადაჰხვევს).
ანდრო — კარგი ამბავი! მხოლოდ მე ისე...
მე ჩემებურად შევამოწმე,
და ეხლა თუნდა მძაყვედურეო...
მაინც შინანი მიღწეული მაქვს...
დემურ, ნისმინე! დავალება მე ასეთი მაქვს:
წითლების კომანდირად ისევ შენ რჩები!
მომეცი ხელი იქვე ვაჟკაცი
იგან ვასილიჩ!
ასე თქვა სერგომ:
უნდა ვაგზავნო მტრის ზურგში ხალხი.
შენ იცი, რასაც დავალებ თვითველ მათგანს!
მხოლოდ მთავარი კი ეს არის: უნდა შეიძლოთ
და მტერს ქალაქი ხელთ არ ჩაუგდოთ.

გავიძნელებათ, მაგრამ უნდა მაინც შეიძლოს...
მაშველი მოვა... მოვა სერვოც! მოვა კაროვიც!
აბა, ნახვამდის!

თეთრების ხანაპი

გენერალი — ასე! ასე! მოვლას ბოლო
აქ მანდებენ ეგ სადავლები
და ჩემი გეგმა, რომ შევუჭრა შუი რეესეში...
და იქ... ვაფშალო მოქმედება... ვეწვიო მოსკოვს...
ვის აქვს უფლება საჭე ხელთ იტლოს
და მართოს... დიან... მართოს რუსეთი?...
მას მხოლოდ, ვასაც...

განაგრძე, ვანია სეკორცოვის ფრონტზე?
ადიუტანტი — მთლიან წითლების ქარი აწვება!
თბერაციას ხელმძღვანელებს ორჯონიკიძე...
ვიმე ფერშალი...

გენერალი — (გულიანად იცინის)
ხა! ხა! ხა!
სეკორცოვს ვერ დასძრავს ვინმე ფერშალი!
ადიუტანტი — ოფი ფერშალი მიზნად ისახავს;
კავკაგი ოხსნას,
გალაბრინოს იქ მომწყვდევენო.

გენერალი — მირაე! მირაე! ვერ გალაბრინა!
მანდებენ კი ეგ საზიზღარები...
იქ დენიკინი! აქვთ კოლჩაკი...
შეიჭრებიან... მე დამასწრებენ...
სწავს, ჩემს გარეშე, ვის აქვს უფლება?...
ვის აქვს უფლება შეიხოს ხელი...
მეფის ტახტს... ვეირფვიმს?...
ეს გენერლები... ბატკმოვგარე მანევენები!
უნდა აქ მოვრჩე... სწრაფად! სულ შალე...
და მივაშურო...

კავკაგი უნდა მთისრას... მორჩეა!
ჩემი ბრძანება!
(აღიუტანდა წერს)

„პრძილაში დამარცხებული წითლები კავკასს
შეეფარნენ; ორჯონიკიძის ბახდება მოსწრაფიან
მათ ააშველად. შეერთებას ხელი შეეშალოს
და შეიჭრნენ, რასთვისაც გენერალ ლეიტენანტს
პუტენინს ევალება: მტერს შეუტეოს თერგის
ნაპირებიდან.

მის მარჯვნივ განლაგდეს გენერალ-მაიორის
სლუპცივის კოლონა.

პოლკოვნიკ კრიუკნოვი ნაშველ რაზმს
ევალება სლაბოდის გზით შემოუაროს ქალაქს
სამხრეთ-დასავლეთით. დაიჭიროს საქართველოს
სამხედრო გზა და ამ მიმართულებით წითლებს შეუტეოს
ზურგადან.

პოლკოვნიკმა რაზმმაზნიან
მანეწრულა მოქმედებით მტრის წინსვლა შეაჩეროს.
გენერალ-მაიორის ბიკოვის რაზმა აქნება
საათადარიგო რაზმად ჩემს განკარგულებაში.
საერთო შეტევა დილის 6 საათზე!

ასე!
ვან გრიგორი! აბა, სასწრაფოდ!
ადიუტანტი — არის, ბატონო გენერალი! (გადას).

გენერალი — თავი წამოყვეს ვიგინდარებმა...
ასულლებენ უტვინო ვლუბებს...
გავსრეს და მოვსპობ!
ამ უკანონო საქციელისთვის, გავსრეს და მოვსპობ!
ომი და ჯანყი, ანარქია! მოვლას ბოლო!
აზრა მანუთაებს, ეს როგორ მოხდა,
რომ მთელი ხალხი... მთელი რუსეთი
ჭკუაზე შესცდა?... ბრყეები, ველურები!
არ შეიძლება! არა! არა! ხალხს მორჩილება!
ჩემი მოხუცე! პოლკოვნიკი ლანოვი იქნებ
მართლად ამბობდეს: რომ ანტიქრისტე მოსულა სოფლად,
და რეეს ევგენსას...

მოხუც ლინოვს რა დაეჭროს...
არ შეიძლება! არა! არა! ხალხს მორჩილება!

ლინოვი — (თითქოს კარებთან იდგა და უსმენდა).
ლინოვს ახსენებ, აი, მე თვითონ!
ხალხს მორჩილება! დიან! დიან, მეც მეგას ეამბობ!
მაგრამ სად არის ეგ მორჩილება?

გენერალი — რისთვის გარჯალხართ?
ლინოვი — (დიხანს შესტყერას, ცრემლები მოადგება)
მოუკლავთ!

გენერალი — რათ? ვინ მოუკლავთ?
ლინოვი — ჩემი ვაჟი!

თავი შესწირა რჯულს და შეფეს და ჩვენს სამშობლოს!
გენერალი — რათ? ვინ მოუკლავთ?
პო! პო!

მონაწილე ვარ მაგ მწუხარების!
დაბრძანდით! დიახ... მონაწილე ვარ!

ლინოვი — გმადლობთ! ვიჩქარო...
ფახოვთ... თრი კვირით... შეილის საქმეზე...
უნდა დაკრძალვა...

გენერალი — წასვლას იხებებ? შეიძლება!
(იძაის.)

ივან გრიგორაჩი! ვანია!
ადიუტანტი — ვისმენ, ბატონო!

გენერალი — ლინოვს ქაღალდი გაუმზადე, სურს ორი კვირით.
ადიუტანტი — არის, ბატონო გენერალო!..
მოზრძანდით!

(ლინოვი არ მისდევს).

ლინოვი — ო, შეილის გრძნობა თქვენ რომ იცოდეთ...
ო, რომ იცოდეთ...

როცა შეხარის ის ამ ცხოვრებას
ჯან-ღონით საესე... მანინ ამყობ...
მაგრამ ის კვდება და გულიც კვდება!
აი, აი, ას!

თქვენო აღმატებულებავ!
თქვენ რომ გყოლოდათ ვაჟიშვილი, ამ გულის ტკივალს
მიმხვდებოდით! დიახ, დიახ! მიმხვდებოდით!

გენერალი — მიხვედრალი ვარ!
მინდა თავიდან მოვიცილო, ეს ნუგეშს ელვის!
მიხვედრალი ვარ, დიახ, დიახ... სამწუხაროს!
მწუხარებასა უბედურს უნდა გაეთანაბრო,
ისე ნუგეში ამაო არის!

მე რომ მყოლოდა ვაჟიშვილი — მიგხვდებოდით...
მყავდა მცე მყავდა! შეილის მამა ვარ!

ლინოვი — თქვენ, შეილის მამა?
რატომ აქამდე ეგ არ ვიცოდი?

გენერალი — ოცა წლის წინათ...
მე, ახალგაზრდა ოფიცერი, ექსპედიციის
უფროსად ვიყავ...

ლინოვი — დიახ! დიახ... ექსპედიციას...
გენერალი — ვაჭრობდი გლეხთა აჯანყებებს...

ლინოვი — დიახ, დიახ, გასაგებია!
გენერალი — ოქ შემხვდა ქალი,

მისმა მშობლებმა, ნათესაებმა
კარი ვამიღეს...
და... ჩემგან იმ ქალს ვაჟი ეყოლა!

ლინოვი — ვაჟი! შემდეგ?
ის თქვენს ვაჟი? თქვენი მეუღლე?

გენერალი — შემდეგ დავტოვე ქალოც და შელიც.
ლინოვი — აი, აი!

გენერალი — გადამიყვანეს აღმოსავლეთში!
ქალს ულოდნია თვეები და წელაწადები
და ბოლოს, როცა მას იმედი გასცრუებია...
მიმძიმს სათქმელად!

ლინოვი — აი, აი!
თავი მოუკლავს?

გენერალი — ჩემი ბრალია!
აი, ხომ ხედავ!
ყველას ჰქონია იაითო დარდი და მწუხარება!

ლინოვი — ბოდიში თქვენთან...
ახლა ის ვაჟი? ის თქვენი შვილი?

გენერალი — არა ვიცი რა
რომ შემხვდეს კიდევ, იქნებ ვერც ვიცნო...
ოცდახუთი წელიწადია..

ლინოვი — აი, აი, სამწუხაროა!
ადიუტანტი — (შემოღის).

ბატონო გენერალო!
ცნობა ფრონტიდან!

გენერალი — გამოატარე!
ადიუტანტი — არის...

ლინოვი — ცნობა! ცნობა!
ნება მიბოძე...

გენერალი — იწებე!
ლინოვი — არა! მე მინდა...

ნება მიბოძე, მცე მოვისმინო...

ოფიცერი — (შეშლის).

თქვენო აღმატებულეზე!

გენერალი — რას მოვისმენ?

ოფიცერი — ბრწყინვალე გამარჯვება!

გენერალი — მიამბე დაწვრალებით!

ოფიცერი — სკვორცოვის ნაწილში აღმოსავლეთ ფრონტზე

წითლები სასტიკად დაამარცხა!

ტყვედ შევიპყართ შტაბის წევრები.

გენერალი — გიორგის ჯვარი გამარჯვებულებს!

საიდან იცით, რომ ის ტყვეები

წითელი შტაბის წევრნი არიან?

ოფიცერი — ჩვენც გვევანან მათნი ჩვენი ერთგულნი,

ცნობას გვაწვდათ! ვნებავთ დაჰკითხოთ?

გენერალი — წარმოადგინე!

ჭერ კი იმათში ყველაზე დადი!

ოფიცერი — არის!

გენერალი — ახლა თქვენ, ლინოვ, ზომ მოისმინეთ!

ლინოვი — მომილოცნია!

გენერალი — მიბრძანდი, ქალაღს გამზადებდნენ!

ლინოვი — სიამოვნებით! ვისურვებთ კეთილს!

აჰ, აჰ, რა დრო დაგვიდგა! ანტიქრისტეა...

ქვეყნად მოსული!

(გაღია).

გენერალი — ო, თუ მათ შორას მართლა ის არის,

რომლის მიზეზით თავს გადამხდა ამდენი შფოთი!

ზარბაზნის ტუჩზე მივაკრავ და დავაფლუსებ!

(შეშოპყავთ დემურა).

ნუთუ ეს შენ ხარ ორჯონიკიძე?

დემური — ის შედგრაღ იბრძვის!

გენერალი — (გაკვირებული თამანი პასუხით). შენ ის არა ხარ?

თითქოა შტაბის წევრი შევიპყარიო!

მაშ შენ სხვა ხარ... სხვა... სხვა! (აფვალავრებს).

რა მსგავსებაა, დემურა ჩემო!

სად არის ის?

დემური — იბრძვის-შეთქი!

გენერალი — აბრძვის? როდემდის?

დემური — გამარჯვებამდე!

გენერალი — თავხედო! კიდეც შეგრჩეია გამბედაობა!

შენ თუ ის არ ხარ — მაშ ვინ ხარ შენ?

დემური — მტერი ყოველგვარ უსამართლობის!

გენერალი — (იკნისთ). უსამართლობის...

მტერი!

რომელი ერის ნასხლეტი ხარ და მაწანწალა?

დემური — დიდი ხანია ნასხლეტები, მაწანწალები

ანტანტამ ფულით მოისყიდა და ხალხს ებრძვიან!

გენერალი — ბანდიტი!

ერთი უცქირეთ! არამზადა! ვინ ხარ, თავხედო!

დემური — დემურ ქეჩირბოვი!

გენერალი — (სახტივ დარჩება). რაო? ქეჩირბოვი სმენა

მლაღატობს!

გაიმეორე, არა! არა! არ შეიძლება

ეს თითქოს მე ვარ! რუდახუთი წლის!

არ შეიძლება! არა, არა! შენ სხვა გვარის ხარ!

ქეჩირბოვ... ვისი? ყაზანიდან?

დემური — არა! მთიელი!

ყაზანიდან კი ბაბაჩეში გამოქცეულა!

გენერალი — მაშ იცნობ ბატურს?

დემური — ბიძა იყო — ჩემი აღმზრდელი!

გენერალი — გადავიტყვი! მაშ შენ? ის ვაჟი...

(გენერალს თითქოს თავში დაჰკრეს, წაბარბაცდება.

„დიუტანტი ზელს შეაშვალეს.“)

არაფერია! დალილილობისგან!..

ეგ ტყვე... ვანია! — ეგ ტყვე... რომ გესმის?

აღარ მუშაობს ჩემი ტვინი... შემდეგ დაგვიოთხავ!

მსურს დავისვენო! (სავარძელში მაგიდასთან ჩაეცემა).

საღამო

ივან სენა

გენერალი — (სავარძელში ზის... თავი მაგიდაზე დაუბჯენია).

ივან გრიგორიჩ!

ადიუტანტი — ვისმენ, გენერალო!

გენერალი — ის ახალგაზრდა...

მართლა წითლების მეთაურია?

ადიუტანტი — მე კარგად ვიცნობ მგ ახალგაზრდას!
 კომანდირია... და თვალსაჩინო...
 იგი სხევებს არ ჰგავს... კეთილია... მე გამოვცადე...
 გენერალი — თუ იქი მისი ვინაობა, ვინი შვილია?
 ადიუტანტი — რა მოგახსენოთ!
 მხოლოდ ეს ვიცა: კომანდირია
 ორჯონიძის მარჯვენა ხელი!
 გენერალი — კარგია მაშ კარგია
 იგი ბრძანება ფრონტზე დაგზავნე?
 ადიუტანტი — უკვე შზად არის... თუ ხელს მოაწერთ...
 გენერალი — გადასდე დრომდე! მე თვითონ გიტყვი.
 შემთხვევის გამო სხვა აზრს დაეადგე!
 სულ ერთი არის, დღეს თუ ხვალე კავკავს ავიღებთ,
 მხოლოდ ეს არის, ჭიუტობენ! ჭიუტობას კი
 უთუოდ მოაქვს ზედმეტი მსხვერპლი!
 ამ მსხვერპლს ავადდენთ ტყუილუბრალოს,
 თუ ამ ტყვეებით ვისარგებლებთ, თუ გავუტყავით
 ბარლამენტიორს და შევეუთვლით: ნებით დაგვენბდნენ.
 თუ სურთ სიცოცხლე მეთაურებს შეუნიარჩუნონ,
 და ეს ტყვეები, დღეს მქველები — გადაარჩინონ!
 გადარჩებიან მემამბოხენიც!
 მათ ამნისტია!
 აღარც კავკავი დამგრევა ზარბაზნის ტყვიით!
 ასეთს პირობას მაიღებენ, დაგვენბდებიან.
 ასლა კი ევიქრობ, ვინ გავგზავნო მოხერხებულის...
 ვგონებ შეიძლება ბურენინი, ლიბერალია
 იცის იმათი ყველს ხერელი! გზად გამყოლი კი...
 შენ გამონახე... შეარჩიე...
 ადიუტანტი — არის, ბატონო გენერალი!
 გენერალი — მაშ გაემგზავროს და მათ მოსთხოვოს:
 24 საათში დაპყრონ იარაღი
 და მეთაურებს ხელს აღარ ვაბლებ!
 ადიუტანტი — არის, ბატონო გენერალი!

წითლებიზის ბანაკი

ბორისი — მანდ რომელი ხარ?
 შუშა — მე ვარ, გვოზდიკინ?
 ბორისი — სხვებია?

მუშა — რომელი სხვები?
 ბორისი — ხომ დარჩენ კადევ?
 მუშა — დარჩენ და, ვაი, იმათ დარჩენას...
 მოვლენ, მოვლენ!.. ბორის მარკოვინი!
 ტყუილად ჰვლავ!
 რაგი გადაწყდა, რომ ცოცხლება არ დაგვენბდებით,
 მაშ ნულარ დვლავ...
 ბორისი — მე როდის ვდვლავ...
 მაღეჩრებს მხოლოდ დემურის ბედი...
 როგორ მოუხდა? როგორ ჩავარდა?
 მუშა — მოულოდნელად...
 მეც ხომ იქ ვიყავ... უცხად დაგვენბდნენ...
 თხუთმეტი დასპრეს, ორი მოგვიკლეს...
 არაფერია!
 მიწიდან მწვანე მანც ამოვა...
 ის რომ გვეავს ერთა... უმაზოლებო...
 როგორ განიშნო, მისი სახელი სულ მავიწყდება
 ინტელიგენტი, ანდროსთან რომ სააგლად შერცხვა...
 ვერ წარმოიდგენ, რა ვაქცაცობა გამოიჩინა...
 ივან ვასილიჩს ერთი სწვდა ყელში...
 მეორე ფეხში, მესამე ჰკრავდა...
 წარმოიდგინე, შეპყრობა სურდათ და არა მოკვლა.
 ამ დროს ის გაჩნდა, რძე-ნაწყენი ინტელიგენტი-
 რეგოლჯრით ბაც! ბაც! სამჭერ ზედნიხედ
 და ვასილიჩი გამოიტაცა...
 თორემ დემურთან ტყვედ შეიპყრობდნენ...
 ანდროსთან შერცხვა, იქ ივანკაცა.
 გამოსყადა თაფის წერცხვენა!
 ვგონებ მოდიან.
 (შემიღიან: ივან ვასილიჩ, კოსტა და რამდენიმე პარტიზანი)

ივანე — ცნობა თუ არის?
 ბორისი — არაერთარო!
 ივანე — არა უშავს-რა!
 ყველა პოსტებზე დღეს ერთისამად მეტნი არიან...
 მოსახლეობაც უფრო მხნედ არის!
 შუა ქუჩებში ბარაკადებზე დამეს ათევენ...
 თან იცვლებიან მორიგეობით...
 კოსტა — ვიპროლოთ, მაგრამ ასე ბრძოლა არ გამოდგება...
 ერთი ჯავშანო მანქანა გეჭქეს და საშიოდე

ყუთი გაზნებით... ტყვედ შეიპყრეს ამხანაგებიც...
იმ მანქანაზე შე თუ არა ვარ, დღას ერთ ადგილას!
მ უ შ ა — არაფერი!

ჩვენი სამართლე ერთს ასად ხდის... და ჩვენი წიშით სულ
ცახცახებენ...

ბორისი — (კოსტას) უნდა შეიგნო და გაიგო ჩვენი მიზანი!
ჩვენი გეგმაა დავაბანდოთ თეთრების ჯარი!

ეს ჩვენ შეგძელით და კიდევ შეიძლებო!

მონტელიგნტო — (შემობრბის).
ამხანაგებო!

საკვირველება! უცნაურობა!
ნახეთ, თეთრები ჯვიგზავნიან ჩვენ შუაქაცებს
და ერთი მათში არის ის სწელი
ჩვენი გრიგოლი, სქელი გრიგოლა.

(შემოდის გრიგოლი სამხედრო ტანსაცმელში. მას მოსდევს, როგორც
ადიუტანტი, ასია)

გრიგოლი — სმენა!

პატივი ეციოთ ამ ჩემს ადიუტანტს...
აქედან იქით — ვართ პროპაგანდა.
იქიდან აქეთ — შუაქაცების გზა და სათვალე!
სხვას ნულარ მკითხავთ, როგორ და რაჯვარ?
(ბორისს წინ წამოაყენებს და ყურში)

გინც ჩვენ ეს საქმე მოგვიხერხა, გეტყვოდი ყურში,
მეგრამ სიდრთხილვ გამარჯვების თავდები არის...

მამ ასე! სმენა! გზა მიეციოთ პარლანენტორს!
(შემოაყვით ოფიცერი თვალგახვეული)

თქვენს პოპტზე, სადაც პირველად მიველ,
მას იქ აუბენს ორივე თვალეები...

ილბით ვაუშვებთ კვლავ თვალეებაბმულს,
როცა გაახელს, ისევ დახუჭავს!
(თვალეებს ახსნიან.)

აი, რეკომის!

ვისაც ეძახის გენერალი წითელ ბანდიტზე...

ოფიცერი — შე არ ვეძახი! და პირიქით, მოხარულიც ვარ,
რომ მშრომელ ხალხის მეთაურებს პირისპირ შევხვდი!
მშრომელი ხალხი საბელმწიფოს საფუძველია!

ხოლო რა კედლებს ავაწინებთ ამ საფუძველზე,
ეს კი იღვის საქმე არა... მსოფლმხედველობას!
საშუალება და იღვი!

აქ განსხვავდებით!
თქვენ გინდათ უცბად და მოკლე გზით — ხოლო ჩვენ
გვინდა...

გრიგოლი — შენა იღვი ჩვენ წიშის წაგვიყვანს
და ვერც შეასმენ ამ შეუსწენლებს...

მოკლედ ნოტუქურ, მოკლე გზაზე მოსიარულეს!
ოფიცერი — მოკლედ ეს გაბლავს! ლტომატულში.
თუ გსურთ სიცოცხლე მეთაურებს შეუწარმუნოთ,
თუ გსურთ ტყვეები — დღეს მიველები — გადაარჩინოთ,
არცა კავკავი დანაწერიოს ზარბაზნის ტყვიამ,
და ამნატია მიენიჭოს მუამბოხებებს, —
ნებით დაყარეთ იარაღი — დაგვენებდით! დიხს!
ვადა ამისთვის ოცდაათხი საათი მხოლოდ!

გრიგოლი — მართლაც დიდი მოწყალეა!
დახურეტი, მოკვლა, დანგრევა, გლეჯვა
ამომლილია მთლად პროგრამიდან!

ასე არ არის?
ოფიცერი — დიხს, ასეა! ათი წუთი პასუხის ვადა!

გრიგოლი — ეგეც ბეჭია, ვინც მოკლე გზით სიარულს არჩევს.
შე თუ დაგჭირდეთ, რჩევისათვის გამომიძახეთ!
(გადის)

ბორისი — რის იტყვიოთ, ამებო!
ივანე — არ მოველოდით ჩვენ ასეთ ანბანს...

რა მოვისაზროთ? რა მოვიფიქროთ?

თუ უარს ვეტყვიოთ,
მამინ მუქარას შესრულებენ!

ტყვეებს დახურეტენ!
ქალაქს დაწვავენ და დანგრევენ!

მ უ შ ა — ღემურს დახურეტენ და ყველას... იმით!
ჩვენს ძმებს... არამ მაგას ვერ ვაზამთ...

ბორისი — მამინ უსიტყვოდ უნდა დაღებდეთ!
მ უ შ ა — არც ეგ იქნება!

ხომ თქვა გრიგოლმა: რჩევისათვის დამიძახეთ!
(რვან გრიგორის წინმოყვას გრიგოლი, უკან მოსდევს ასია).

ბორისი — გრიგოლი! რას ნიშნავს ეს ყველაფერი!
გრიგოლი — სიციფეს!

რად გაიკვირვებთ?
 თეატრების საქმე რომ კარგად იყოს,
 აქ შუაგაღებებს არც გაახლებდნენ!
 ვერ არის კარგად...
 მანასადაჟე, შედარებით ეს სიყუთეა!
 აღბრუნე ჩვენი საქმეც არ არის,
 მაგრამ აქ ცოტა გაძლება უნდა...
 ცოტა გაძლება ამ შემთხვევაში ბევრი რამეა.
 მე რომ გაგაღწოთ ზურგის ამბავი,
 დამერწმუნებით, რომ ეს ასეა!
 ძნელა ჩვენი იქ მუშაობა,
 ჯარისკაცების გადმოხარება,
 ძნელა, რადგან თუ შეგეამჩნიეს, —
 მორჩა კვლავლთან! და აღარ ხარ...
 ასე დამართეს იმ ჩვენს მეგობარს...
 მე არც ვიცოდი... თურმე ისიც იქ მუშაობდა,
 მე, მზარეულად გადაცემლი,
 ერთი ოფიცრის დამხარებით,
 დიდებთან მოვხვდი...
 ღამე ეზოში შემოიყვანეს ანდრო დოლიძე.
 და იქვე მოტყუეს...
 წმლებით აჩვენეს...
 მკურდა მეშველა — არ შემწევდა ამის ძალ-ღონე!
 ნაცნობმა მითხრა: უშედეგოდ თავს შეაყლაგო.
 ერთი ცხადია: გენერალთან რომ მიეყვანათ,
 ასე ვფიქრობდი მას არ მოტყუავდნენ...
 არ მოიყვანეს...
 იქ მეგობარი ვერ დავიტირე,
 აქ ნუ დამძრახავთ...
 (ცრემლები მოიდგება)
 ასეა გეტყვით...
 კოსტა — შეიძლება, პოდი... თქვენი დაწვრილებით!
 ანთა — მანი ბოლქვა ჩვენი მზარეულ და დროს უცდიან...
 იქ მუშაობდა ანდრო დოლიძე!
 მეოთხე ბოლქვი რადი იჭანდა,
 კვალურია გარს შემოერთება
 და დღემდე ალყა შემოორტყმულია!
 ბორისი — ჩანს, იმათ ზურგში რღვევა დაიწყო...

კოსტა — მთოდან რომ რამე ამბავი იყოს, აგვიანდება!
 ვა, დახანებავ!
 გრიგოლი — ეგ დახანება ჩვენს საქმეს შეეღოს...
 ჯარში იზრდება თანაგრძობა წითლებიდან!
 და, ამის გარდა, ანარქია დღე-დღე მატულობს...
 ზოგნი გარბიან...
 ზოგნი ბრძანებას არ მორჩიდებენ...
 ზოგიერთს ბოლქვი ძალი პატრონა ვერ სცნობს სრულიად.
 სცემენ ოფიცრებს...
 მაგრამ გენერალს კიდევ შესწევს ინდენი ძალი,
 რომ ერთის დაკვრით მტერად აქციოს ჩვენი ქალაქი.
 მუშა — წელან ხომ გვითხარ, რჩევისათვის დამოქანთო...
 აბა, რას ვფიქრებ?
 გრიგოლი — ვითხარით, მაგრამ...
 მინდოდა შეთქვა, რაც აქ გითხაროთ...
 ახლა თქვენ იცით და გადაწყვიტეთ...
 კოსტა — თუ დავმარჩილდით, — საქმეს ვლავატობთ!
 ვლავატობთ დიდი ლენინის საქმეს.
 არიდა ტყვეებს რა ეშველება?
 რაცა ჩვეთ ვიცით, რომ მათი ხსნა შესაძლო არის...
 ეს არის ძნელი...
 ბორისი — მაშ შენი აზრით?
 კოსტა — ჩემი აზრით... უნდა ვიბრძოლოთ...
 არ დავმორჩილდეთ!
 ბორისი — მაშ, დასაჯრეტად ძმები გაუწიროთ?
 კოსტა — მე ვა არ შეიქვანს...
 შენ რატომ დუმხარ, ივანე ვასილიძე?
 გვითხარი რამე!
 ივანე — (ფიქრიდან გამოერყვება).
 მე? ვაღუმვარ? ვფიქრობ...
 თითქოს ძნელია,
 მაგრამ როდესაც დავკვირდები,
 ნათელი ხდება, თუმცე ტრაგიკული შედეგი მოსდევს!
 ეს გადაწყვიტეთ:
 ჩვენ, ბოლშევიკებს, ვფაქს თუ არა ამის უფლება,
 რომ დავიფიქროთ მილიონების კეთილდღეობა
 და ეხანათ მზალოდ ხუთი კაცი, რომლებიც, დიან,
 სრიან ჩვენი საქმისათვის უერთგულენნი?
 აი, ერთ მზარეს მილიონები!
 მეორე მზარეს, აი, ჩვენ ვვება!

არა დემურია, არა ვასილი...

არამედ მე, შენ, პეტრო, ივანე!
სათქმელად, დიახ, ეს ძნელი არის,
მაგრამ

მილიონების სასარგებლოდ ხმას აიძალღებ!

კოსტა — მეც სათქმელი!

ბორისი — თქვი!

კოსტა — ეხ, იყოს სერგო, გადაწყვიტავდა!

სერგო არ არის, საქმეც გაძნელდა...

აბა, რა ვიცი, მგონია, რომ შენ მართალს ამბობ!

შენ ამბობ ასე: ერთი ყველასთვის!

მაგრამ ყველაც ხომ უნდა იყოს მუდამ ერთისთვის

ერთისთვის ყველა!

განა ჩვენ იმის უფლება კი გვაქვს,

ამხანაგები დაეასკვიროთ?..

მე ვგონებ, არ გვაქვს ამის უფლება!

თქვათ, ჩვენ დავნებდით.

რა მოხდა ამით?

ის, რომ დამარცხდით სადღაც კავშირში!

ეს დროებითი დამარცხება იქნება მხოლოდ.

სანაფიეროდ მეტი შანსია,

დემურიც ვიხსნათ, სხვა მეგობრებიც!

ივანე ვასილიჩი — ყოფნის საკითხი ამ ფრონტზე წყდება!

აქ დამარცხება სხვა ფრონტებზეც მარცხს გამოიწვევს

და მაშინ უნდა განოგვებოთ,

რაც კი გვაქვს მიზნად დასახული!

განოგვებოთ საბჭოების ხელისუფლებას

და მივცეთ ხალხი მტერს საგლეჯად!

ამხანაგებო, დრო არ იცდის...

ბორისი — საკითხს კენჭს ვუყრი!

მუშა — რას ამბობ, ბორის! ამხანაგია სიკვდილს, სიცოცხლეს აქ

შენ კენჭს უყრი?

ბორისი — აბა, მამ რა ვქნათ?

უმრავლესობა როგორც გადაწყვეტს...

ესე მოვიქცეთ...

კოსტა — მოიცა! გესმით?

ვინცამ ცხენი შემთავნა...

(გადაიხედა).

ამხანაგებო! ხსნა მოვიდა! იმას მე ვიცნობ! სერგოსთან ვნახე!

(საერთო ილტაცება, ყარებს ეცნენ, შემოდის ნაცნობი).

ნაცნობი — ბორის! პეტრო! ივანე ვასილიჩი! ჩემო კოსტა, ჩემო ასია!

გრიგოლ, თეთრების ეპოლეტებში?

კრიგოლი — უნდა გენახე მზარეულის მორთულობაში,

როცა ხან საწვევს და ხან ქაფქირს ვიტრიალებდი

და თან ვფანტავდი შენგან მოწვდილ პროკლამაციებს!

(ყერს უჩვენებს)

ასეა საქმე!

თუნც არც ასეა!

აი, გაიგებ...

პარლამენტორს უმდაბლესად უნდა მოხსენდეს

ულტიმატუმზე...

აი, ეს ნახე... ამით გაიგებ!

(გადასცემს ვენერლის ნოთხფასს, ნაცნობი კითხულობს. ყველას ათვლიერებს)

კოსტა — ბევრი ვიფიქრე, მაგრამ გაძნელდა საქმე.

ნაცნობი — მერე? პასუხი?.. ვერ შეუთვალეთ?

კოსტა — ვერ დავასკვენიო!

ნაცნობი — ვერ დაასკვენიო!

ნუთუ ვასილიჩს გაუძნელდა ამის პასუხი?..

ივანე — არ გამიძნელდა...

მე უარყოფდი დამორჩილებას...

ნაცნობი — სწორე ხარ, მაგრამ მტერთან ტაქტიკა!

კლასიურ მტერთან ილიჩის სიბრძნე?

სთხოვეთ შუაგაცს!

(გრიგოლი გადის და მცირე ხნის შემდეგ შემოპყავს პარლამენტორი ოფიცერი)

(ბორისს)

დაჯექ, დაწერე...

რომ ყველაფერზე თანახმანი ვართ...

დიახ, დიახ, ასე დაწერე...

მხოლოდ დაურთე:

„ნაცვლად 24 საათისა, 48!“

და კიდევ ერთი:

„კომპენსაციად სიცოცხლზე ხუთი ამხანაგისა“
სხვა არაფერი
ხელი წაწერეთ.

(პარლამენტორს).

ბატონო ოფიცერი
მეტად შეცრია ლიდინის ფლტიმატში,
შეცრია იმით, რომ ვერ შევძლებთ და ვერც მოვასწრებთ
მცირე ვადაში შევასრულოთ ყველა მოთხოვნა.
ამიტომ ვითხოვთ ორი დღის ვადას!

ოფიცერი — მაქვს გენერლისგან შინდობილობა:
ვადა გაგრძელდეს!

გრიგოლი — აბა, მშვიდობით!
ასია, პაიდა!

ნამი იქ შევხვდებით, მე როგორც ვატყობ!

(გაღიან).

ნაცობა — აბა! საბჭოროდ თქვენს ნაწილებსა
წითლები მზად არიან!
კაროვი და სერგო ზვალ იერიშზე გადმოვლენ!
გათყუებისა იერიში ყველა ფრონტებზე!

თეთრების განაპი

გენერალი — ფრონტზე სიწყნარია?

ადიუტანტი — არა, გენერალი!
ფრონტზე, პირობას სკვარცოვი არღვევს...
არტილერია მისი მოქმედებს...
გესმით?

გენერალი — რა ჩემს ბრძანებას არ დაარღვევდა.
არა! შენ წითლებს თითქმის ბოღიშს ხდი!
ზარბაზნის სროლაც შორიდან ისმის...
პირობის ვადაც თითქმის სრულდება...
ის ტყვე მომიყვას!

(ადიუტანტი გაღიან).

შემძლო მითი განადგურება...
ყველა მძველენიც მიმეტირებინა შეუბრალებლად,
შაგრამ მით შორის ის ერთი არის...
ის! მისთვის ვცდილობ... მანდა ვადარჩენს...
თუ მომატყუებს... თუ არ დამნებდნენ...
თუ კვლავ გაბედეს...

ადიუტანტი — (შეპოყავს დემური).
ზნაა გვიბოძე, გენერალი...

გენერალი — (დემურს). მომიხლოვდი!
იგნებ მოგაკლუს პატივისცემა?
აი, იქ დაჯექ... ჩემს პირდაპირ... ეს პაპიროსი...
მამ შენ წითლებს კომანდირი ხარ!
ქალიან კარგი!

ჩემის ნოჰრობით დარწმუნდებოდი,
რომ სულ სხვა გრძნობით განწყობილი ვარ...
რადგან ეკუთვნი იმ ნაცნობ ოჯახს,
რომელსაც გულად ვცემ პატივს, დიას!
ჩემს სიძულვილსაც ეს ანელებს და შენთან ერთად
გადარჩებიან სხვა ტყვეებიც სიკვდილსა დასჯას.

დემური — არა მესმის-რა!

გენერალი — ჩემს შევალს საკუთარს და მამის გულს უთხარ
მადლობა,

რომ ასე დენიან სიკვდილით დასჯას!

დემური — თქვენ, რომელ შეიღწე ლაპარაკობთ? არ გამეცება!

გენერალი — რომელიც ახლა დვას ჩემს წინაშე...

დემური — მე? თქვენს წინაშე... არა მესმის-რა?

გენერალი — მოდექ და ნახე.

(პორტრეტს უჩვენებს).

იციობ ვინ არის?

დემური — დედა! ეს როგორ?

გენერალი — ჩემი შეუღლე კაზანიერი!

დემური — შენ, ნუთუ მამა!

გენერალი — მამა, რომელიც დანაშავეც არაფერიშა!

მე გამამწესეს აღმოსავლეთში

ისეთ ადგილას,

სამ წელში ერთხელ კურაიერი ძლივს მიაღწევდა!

მე იქ გავიგე ჩემი ცოლის უბედურება.

ვიცოდი, მყავდა...

წერაღსაც ვწერდი...

მაგრამ პასუხი არ მომდოდა...
 შემდეგ დრომ ჩაცლა გრძნობაც, სურვილიც...
 მე ეს მაქვს მხოლოდ სასაყვედურო,
 ეს ჩამეტყვალს დანაშაულად!
 მამა ვარ, რომელს უხარიან და სწუხს კიდევაც!
 მას უხარიან, რომ შეიღს შეხედა, ზოლო სწუხს იგი,
 რომ ეს შესვედრა არის შენთვის საბედისწერო!
 არ მინდა იყოს საბედისწერო!
 თუ თავის დროზე არ ვიზრუნე, ახლა ვეცდები
 დანაშაული განიკეთაო!

დემური — დანაშაულის გამოსწორება
 სულ ადვილია —
 საქმე გულია, მოწადინება!
 ბუნებით კეთილს, გონებით მაღალს
 ეს შეუძლიან...
 ვერც წარმოვიდგენ კაცს, ადამიანს
 ვულში არ ჩასწვდეს მილიონ ხალხის
 ტანზე, წამება...
 არ დაინახოს მშვიტ-მწყურვალნი,
 ვერ იგროსოს მათი უღელქვეშ გმინვა!

გენერალი — შენ შეგიძლიან შენი ხალხი გადაარჩინო!
 დემური — ეგ არას სემი წმინდა ზრუნვა! მოვალეობა!
 გენერალი — მამ გამიგონე!
 შენ შეგიძლიან ჩენთან ერთად კეთილი საქმე...
 რომ ავადინოთ რბევა, ბოცვა, ზედნეტი სისხლი
 ჩემი კარნახით მისწერე წითლებს:
 პირობისამებრ იარაღი უნალ დაპყრონ
 და პაპარონ კაცკაცი დღესვე!

დემური — მეგონა, შენი მზრუნველობა ჩემდამი იყო
 კეთილის გრძნობით გამოწვეული,
 მაგრამ ვერაფე ზრახვა გქონია.
 შევალის სისხლს პეილი,
 რომ ხალხს უბეში ფეხი დაადგა!

გენერალი — დემურ, გონს მოდი!
 მამას შეიღსთვის სიკეთე უნდა!
 დემური — ვნანობ, რომ შეგხედი შე ასეთ მამა!
 წარმოვიდგენდი მამას, რომელაც
 ძბრძოდა ხალხია ბედნიერ დღისთვის.
 მაგრამ დაამსხვრა ეს წარმოდგენა!

მამის ხელში სისხლიანია!
 და ცდილობა, მვიღსაც ეს სისხლი მოსცხოს!

გენერალი — ბავშვს!
 კაცობრიობას მეოცნებე მრავალა ახსოვს,
 რომელი სიცოცხლე შეუწირავთ მხოლოდ ხალხისთვის
 და ისიც ახსოვს, იმავე ხალხს: მათი სახელი
 ამოუსვრათ ტალღაში და უგინებია!

დემური — პრილეტარიატს აქვს ნტკიცე რწმენა
 და ამ შეგნებით ზომავს ყველაფერს...
 გენერალი — შენზე თუ მამის თხოვნა არ გასჭრის,
 მაინ ვიბრძანებ!
 გიბრძანებ, ახსნა შენი თავიც, ამხანაგებიც.

დემური — ამ შემთხვევაში
 ჩენი სიკვდილი სიცოცხლეა მილიონების!

გენერალი — ბოდაე! თავხედობ!
 არ იამედო, მაინ უმტყუნოს
 მოვალეობას — შე აქ მტკიცე ვარ!
 რაცა ებება ეს სახელმწიფოს,
 მზად ვარ მოვიტრა საკლთარი ჩემი მარჯვენა

დემური — ჩემი რწმენაც ვერე მტკიცეა.
 დღეს თქვენთანის მოვალეობა
 საბრძოლველზე ასვლა იწინება!

გენერალი — უმწეო ბავშვო!
 არ შემიძლიან!
 ივან გრაგორჩი!
 მესმას აროლის ხმა... მესმის კიდევ ახლოვდებთან!
 არ შეასრულეს...
 მოტყუებისთვის აღარ დავხოვავ!
 ასრულდეს! კედელთან!

ადრეტანტი — ბატონო გენერალი!
 ეგ განაჩენა შეიღს შეეხება!

გენერალი — შეიღი მე არ მყავს!
 მხოლოდ გამიგონე!
 მაგ უჩრის გვამს მე დამიამე დასატირებლად,
 რომ ღმერთს შევთხოვო და მპატიოს!
 წაიყვა იგი!

(ადრეტანტი რევილერს ამოვლეს, დაატრს წინ გაფშვებს, თვითონ უკან
 მისდებს. გენერალი სიფრძელში ჩაეცემა. ისმას სროლის ხმა)
 ვათავუა! (წამოდგება.)

ის აღარ არის! შვილი გავწირე!
ღმერთო, შემინდე, მაპატიე დაღვრილი სისხლი
ჩემი შვილისა!
ჩემს უნებურად! სახელმწიფოს მოვალეობამ
ეს მიძულა.. მაპატიე, უხედავს!

(სროლს ხმა)

რა დაეპართათ ჩემს გენერლებს, ჩემს ნაქებ გმირებს!
სვერცხვოვ! უბრძანე! მიაშურონ!
ყახახათა პოლკი! ბიჩკოვ, ჯარი, სათადარიგო...
მათი ყიყინა! საზიზღარი მათი ყიყინა!
რად არ ბრუნდება ადიუტანტი? ივან გრიგორიჩ!
ვანია, გესმის?
პეი, მანდ ვინ ხარ?

ლინოვი — (შემოდის. ხელში ბოხბა და სამგზავრო ჩანთა უჭირავს).
ჩუ! ჩუ! გენერალო!

გენერალი — ლინოვი!

ლინოვი — სუ! ამბავი დასრულდა!

გენერალი — სროლის ხმა შემოგესმა?
ტყვეები დახვრიტეს?!
ლინოვი — ტყვეებიც დახვრიტეს და არა ტყვეებიც!

აი, თი, აი!

აჩქარდით, გენერალო!

არბევენ ყველაფერს!

ოფიცრები გარბიან!

ნიშნებს იგლეჯენ.

სუ მიწყენთ, გადავიცვი!

თქვენც მოგიტანეთ!

გადაიციეთ, ჩქარა!

არ განახონ მაგ ტანსაცმელში!

გენერალი — სტებანიჩ!

შვილი დაკრძალეთ?

ლინოვი — შვილი? არა!

შვილზე, გენერალო, ზურაფერს მკითხავ!

ცნობა მივიღე! დიახ, იმავ დღეს!

აჟრამე ის წითლებს მიმზრობია... აი, აი, აი!

შვილი ახლა მართლა მკვდარია.

გენერალი — მოხუცო!

რომ არა ჰქონდეთ ნიჟდავა — გაიმარჯვებდნენ?..

გაიმარჯვებდნენ? მითხარ! მითხარ!

ლინოვი — სუ პყვირით! მოვლენ!

გენერალი — მოვლენ? სად მოვლენ!

ხუთუ? ახ, არა!.. არა!

დაბრძავდა თვალი

გაცივდა გული.

ახრიც დაბნელდა...

ასე რომ იყოს, რად დაფსჯილი ჩემს შვილს, საკუთარს?

არა! არა! სცდებიან...

ვერ მოვლენ... მოძაპობიან...

მე მოესპობ მათ! ნე... მე...

ლინოვი — აჩქარდით, თქვენო აღმატებულებავ!

არ დავიხლობენ... ეს გადაიციეთ!

პარიციც არის!.. მოგასწრებენ და აგჩეხავენ!

გენერალი — და ეგ იქნება ჩარისკაციის სიკვდილი პოსტზე.

სადარაჯოზე,

რომელიც მტკიცედ ასრულებდა მოვალეობას!

ჩემი შეგნებით დამნაშავე არა ვარ სრულად!

არა ვარ-მუთქი!

ახლაც უბრძანებ... მარცხენა ფლანგი!

წინ, იერაშით!

წინ, ცხენოსანი!

ცეცხლი! ცეცხლი!

ლინოვი — გონებას ჰვარგავს! გავეცალო... დაეტოვო... როგორ
მოვიტყე!

ღვთის გულისათვის, სუ ხმაურობთ... მე დამიჯერეთ...

გენერალი — და თუ გარემოების აუცილებლობით,

მოსულა სხვა მესაქე,

სულ სხვა შეგნებით,

რომელიც ჩემს გზას სრულად უარყოფს —

(აგრძელებული).

ო, მაშინ... მითხარ, ჩემი ეაფი რატიომ დაესაქე?

თიცი ხომ მტკიცედ დაიცავდა, ჩემსათვის მტკაცველ...

ლინოვი — რა ღროს მაგაზე ლაპარაკია?..

ავერ, ვახედე! აქეთ მოდიან წითელი დროშით!

წავიდეთ, გენერალო, თორემ შემდეგ გვიან იქნება!

გენერალი — ჩემი ვაჟა ვიცი!
(ჩველივერს იპრობს.)

მე ზედმეტი ვარ!
ლინოვი — ნუ იზამთ მიფას!..

(გენერალს რევოლვერი ბეღიდან გაეცარდა.)

გენერალი — ჩემი უმირობაც გათავებულა!

(შემობის აღივანება, ივან გრივორინ, გრივოლი, დემურ, კოსტა, მუშა
პაია და ქარისკაცები)

ადიუტანტი — გენერალი! თქვენ დაპატიმრებული ხართ!

გენერალი — შენ მპატიმრებ? ვანია! (დემურს იმზერს.)

მაშ, ის შენ იხსენ!

გმადლობთ, ვანია! ვხარობ და ვწუხვარ... აზრზე აღარ ვარ!

გემორჩილები! მე თქვენს ხელში ვარ!

ღირაი ვიქნები, რაჟაღ მონისჯით!

ღირსი ვიქნები!

გრივოლი — სმენა! მომიყვათ! გავსამართლებ!

დიდად, დიდად დამნაშავე ხარ!

მაგრამ მისვლეთ მხედველობაში,

რომ გალიაში მოწმევდელი ხარ —

დამარცხებული —

სამუზეუმო ევზემპლარი,

ისევე დაგტოვებთ ამ გალიაში!

ესე იგი

გამყოფებთ იხილაციაში.

ჩვენი სამხედრო ოპერაციის დამთავრებამდე!

(ფარებას გარეთ აივნიდან მომანს წითელი დროშებით მიმავალი ჯარი
შარშით, იქვე გამოხდება სერგო ირჯინიძე, რომელიც მიმართავს):

სერგო — წითელი ჯარის მამაცო გმარნო!..

თქვენს გამარჯვებას ხალხი ზეიმობს!

ამ გამარჯვებას იზეიმებს შთამომავლობა!

დაე ეს აყოს ბრძოლა გადამწყვეტი და უკანასკნელი.

თანამედ წინ, ლენინის დროშით საბჭოთაი ხელისუფლებისთვის.

(წუთის შემდეგ უკანა ფარული იხლება და გამოჩნდება სერგო ირჯინიძის.

მონუმენტი (ჩეგლა) შემკობილი ყვავილებით და კვლავ მაიქვთ გვირგვინები

სხვადასხვა ერის წარმომადგენელთ. ყველაფერი ეს ხდება მუსიკის ფონზე).